

สนค. ชี้ไทยพึ่งพานำเข้าถั่วเหลืองมหาศาล แนะจูงจูงความต้องการโลกพุ่ง ใช้ “ถั่วเหลืองคาร์บอนต่ำ” พลิกเกมสร้างมูลค่าสูง

นายฉันทพงศ์ จิระเลิศพงษ์ ผู้อำนวยการสำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า (สนค.) เปิดเผยว่า ปัจจุบันไทยกำลังประสบปัญหาการพึ่งพาการนำเข้าถั่วเหลืองในระดับสูงมาก โดยข้อมูลปี 2567 ชี้ว่า แม้การบริโภคในประเทศ¹ มีปริมาณถึง 3.89 ล้านตัน ขยายตัว 18%² จากปีก่อนหน้า แต่การผลิตกลับหดตัวลง 4%³ เหลือเพียง 16,155 ตัน ช่องว่างมหาศาลนี้ ทำให้ไทยตกอยู่ในสถานะ “ผู้นำเข้าสุทธิ” โดยต้องนำเข้าถั่วเหลืองเป็นมูลค่าสูงถึง 1,929.2 ล้านเหรียญสหรัฐ หรือมากกว่า 6 หมื่นล้านบาทต่อปี⁴ เพื่อป้อนเข้าสู่อุตสาหกรรมหลักในประเทศ อย่างอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ การผลิตน้ำมันถั่วเหลือง และการแปรรูปอาหาร โดยพึ่งพาแหล่งนำเข้าหลัก อย่างบราซิล และสหรัฐอเมริกา สัดส่วน 86% และ 12% ของมูลค่าการนำเข้าถั่วเหลืองของไทย

สถานการณ์นี้ ไม่เพียงแต่สะท้อนการพึ่งพาวัตถุดิบจากต่างประเทศในระดับสูง แต่ยังทำให้ไทยเสียโอกาสมหาศาลในตลาดโลกที่กำลังมีความต้องการถั่วเหลืองอย่างมาก โดยในปี 2567 มีมูลค่าการนำเข้าถั่วเหลือง (พิกัดศุลกากร 120190) จากทั่วโลกสูงถึง 85,965.4 ล้านเหรียญสหรัฐ⁵ สะท้อนความต้องการที่แข็งแกร่ง โดยมีจีนเป็นผู้นำเข้ารายใหญ่ที่สุดของโลก (สัดส่วน 61%) ขณะที่ ไทยเป็นผู้นำเข้าอันดับที่ 4 ของโลก มีสัดส่วน 2.3% โดยความต้องการนี้ถูกขับเคลื่อนทั้งจากอุตสาหกรรมภายในประเทศ เทรนด์ผู้บริโภคยุคใหม่ที่ใส่ใจสุขภาพ (เช่น อาหาร Plant-Based การลดการบริโภคเนื้อสัตว์) และแนวโน้มด้านอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่มุ่งเน้นลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก

สนค. ย้ำว่า “กำแพงการค้า” รูปแบบใหม่ที่น่ากังวลคือกฎระเบียบด้านสิ่งแวดล้อม เช่น กฎหมาย EU Deforestation Regulation (EUDR) ของสหภาพยุโรป ที่กำหนดให้สินค้าเกษตรนำเข้าต้องพิสูจน์ได้ว่าไม่ได้มาจากพื้นที่บุกรุกป่าและสามารถตรวจสอบย้อนกลับได้ ดังนั้น ทางออกของไทยไม่ใช่เพียงเพิ่มปริมาณผลผลิตถั่วเหลืองเพื่อทดแทนการนำเข้า ซึ่งเราเสียเปรียบผู้ผลิตรายใหญ่ทั้งในแง่ของต้นทุนและขนาดพื้นที่เพาะปลูก แต่ต้องยกระดับไปสู่การผลิตสินค้ามูลค่าสูงและได้มาตรฐานตามที่ตลาดโลกต้องการ นี่คือนิเวศของ “ถั่วเหลืองคาร์บอนต่ำ” (Low Carbon Soybeans) ที่จะเป็น “อาวุธสำคัญ” ในการขับเคลื่อนภาคเกษตรสู่เพื่อบั่นคงทางอาหารของประเทศ

ถั่วเหลืองคาร์บอนต่ำ⁷ ไม่ใช่แค่การปลูกพืชอินทรีย์ แต่เป็นกระบวนการผลิตที่มุ่งลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกตลอดทั้งห่วงโซ่อุปทาน ตั้งแต่การใช้เมล็ดพันธุ์ดี การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ การปลูกพืชคลุมดินไปจนถึงการแปรรูป ซึ่งสหรัฐอเมริกา ผู้ผลิตรายใหญ่อันดับ 2 ของโลก ที่มีผลผลิตมากถึง 118.8 ล้านตัน⁸ (28% ของผลผลิตถั่วเหลืองทั้งโลก) ได้ใช้แนวทางการผลิตถั่วเหลืองที่ปล่อยก๊าซคาร์บอนต่ำอย่างจริงจัง เช่น การปลูกแบบไม่ไถพรวนดิน (No-Till) และใช้เกษตรแม่นยำ (Precision Agriculture) จนสามารถลดก๊าซเรือนกระจกได้ 13% – 25% เมื่อเทียบกับวิธีการทำเกษตรทั่วไป และได้รับการรับรองมาตรฐาน SSAP (Sustainable U.S. Soy Assurance Protocol) ซึ่งเป็นที่ยอมรับในตลาดญี่ปุ่น และสหภาพยุโรป

¹ ปริมาณถั่วเหลืองบริโภคปี 2568 ของกรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์

² ขยายตัว 18% จากปริมาณ 3.30 ล้านตัน ในปี 2566 เป็น 3.89 ล้านตัน ในปี 2567

³ ผลพยากรณ์การผลิตพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ปีเพาะปลูก 2568/69 ของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, พฤศจิกายน 2568

⁴ ผลผลิตภายในประเทศรวม ปี 2567 มีปริมาณ 16,155 ตัน หดตัว 4% จากปี 2566 (16,899 ตัน)

⁵ ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ โดยความร่วมมือจากกรมศุลกากร, พฤศจิกายน 2568

⁶ Trademap.org, พฤศจิกายน 2568

⁷ <https://esgiverse.com/content/ถั่วเหลืองคาร์บอนต่ำ>

⁸ <https://www.fas.usda.gov/data/production/commodity/2222000>

นายณัฏฐพงษ์ กล่าวสรุปว่า “นี่คือการ ‘พลิกวิธีคิด’ ของเกษตรกรไทย ซึ่งเราต้องเปลี่ยนจากการแข่งขันด้านปริมาณและราคา ที่เราสู้ผู้ผลิตรายใหญ่ของโลกอย่างบราซิลหรือสหรัฐฯ ได้ยาก เนื่องจากข้อจำกัดด้านต้นทุนการผลิตและพื้นที่เพาะปลูก ไปสู่การแข่งขันด้านคุณภาพและความยั่งยืน ดังนั้น “ถั่วเหลืองคาร์บอนต่ำ” คือโอกาสในการสร้างมูลค่าเพิ่มมหาศาล เป็นการยกระดับสินค้าเกษตรไทยสู่ตลาดพรีเมียม และสร้างความมั่นคงทางอาหารของประเทศ สอดรับกับภารกิจของกระทรวงพาณิชย์ในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและผลักดันการค้าไทยในยุคเศรษฐกิจสีเขียว”

ขณะเดียวกัน นโยบายภาครัฐต้องทำหน้าที่ “เครื่องเร่ง” (Accelerator) ไม่ใช่ “ผู้คุมกฎ” โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอาจพิจารณาผลักดัน “พื้นที่นาร่องการค้าถั่วเหลืองคาร์บอนเครดิต” (Soybean Carbon-Credit Sandbox) เพื่อปลดล็อกให้ผู้ประกอบการสามารถขายคาร์บอนที่ลดได้ ควบคู่ไปกับ “เมล็ดถั่วเหลือง” ซึ่งจะเป็นการ ‘พลิกเกม’ ที่แท้จริง โดยจะเปลี่ยน ‘ต้นทุน’ การทำเกษตรที่เพิ่มขึ้น ให้กลายเป็น ‘รายได้และผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ’ ใหม่ที่สร้างความได้เปรียบให้ถั่วเหลืองไทยในเวทีโลก

สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า

24 ธันวาคม 2568